

ΓΝΩΣΤΑ ΚΑΙ ΑΓΝΩΣΤΑ

Γράφει ο Αντώνης Αμπατζής → ampandonis@gmail.com

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ – ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ΤΙΜΟΡ

Παράδειγμα προς μίμηση

Την προηγούμενη εβδομάδα αναφέρθηκα στην περίπτωση του Ανατολικού Τιμόρ χώρα που συνορεύει με την Αυστραλία. Παρέθεσα ένα ιστορικό το τι συμβαίνει ή το τι είχε προηγηθεί σε αυτή την χώρα και φυσικά για το πρόβλημα οριοθέτησης των συνόρων μεταξύ των δύο χωρών. Και έχει πολύ ενδιαφέρον γιατί αυτός ο γεωπολιτικός γρίφος συμβαίνει και μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας αλλά και περισσότερο μεταξύ Κύπρου και Τουρκίας

Έτσι οι νέες διαπραγματεύσεις ήρθαν ουσιαστικά να διορθώσουν μια κατάσταση. Είναι σημαντική αυτή η απόφαση για τις δυο χώρες αλλά όχι μόνο και γι' αυτόν τον λόγο, οι ΗΠΑ παρόλο που δεν έχουν κυρώσει την υπογραφή του Δικαίου της Θάλασσας χαιρέτησαν θετικά αυτήν την εξέλιξη, διότι αποτελεί έναν έμμεσο τρόπο ενίσχυσης των μικρών κρατών που βρίσκονται στον Ειρηνικό σε σχέση με την επιθετική προσέγγιση της Κίνας. Επίσης η χρήση της μέσης γραμμής σ' αυτή την οριοθέτηση λειτουργεί συμμαχικά και για τον Ελληνισμό σε σχέση με τις οριοθετήσεις της Ελλάδας αλλά και της Κύπρου. Έτσι το Δίκαιο της Θάλασσας έπαιξε ένα ρολό ουσιαστικό για τη Δικαιοσύνη και σε πρακτικό επίπεδο και θα παίξει και για το μέλλον ενισχυτικά. Αντιμετωπίζοντας τα προβλήματα που συνήθως δημιουργούνται όταν έρχεται στην επιφάνεια η οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) μεταξύ γειτονικών κρατών, η Συνθήκη που υπεγράφη ανάμεσα στην Αυστραλία και το Ανατολικό Τιμόρ κρίνεται ως ένα ζήτημα μείζονος σημασίας. Αυτό συμβαίνει όχι μόνο γιατί τα δύο κράτη καταφέρνουν να ξεπεράσουν τις καθιερωμένες δυσκολίες, αλλά γιατί ιστορικά έχουν χρόνιες διαφωνίες σχετικά με την οριοθέτηση της ηπειρωτικής υφαλοκρηπίδας και των υδάτινων ορίων τους. Πρόκειται για μία συμφωνία που αποσκοπεί στη μελλοντική εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών και χαίρει διεθνούς αναγνώρισης, καθώς αναγνωρίζει θεμελιώδεις βάσεις του δικαίου της θάλασσας και του διεθνούς δικαίου, και παράλληλα αποτελεί κίνηση παραδειγματισμού.

Βασικά Χαρακτηριστικά

Ειδικότερα, η Συνθήκη που υπεγράφη στα Ηνωμένα Έθνη έλαβε χώρα στις 6 Μαρτίου στη Νέα Υόρκη, και είναι αρμόδια για την επίλυση της

Σημαίες Αυστραλίας και Ανατολικού Τιμόρ

οριοθέτησης των υδάτων αμφοτέρων κρατών, καθώς και για την αντιστοιχία των απολαβών που θα απορρέουν από την εκμετάλλευση των ενεργειακών πόρων στην περιοχή Greater Sunrise. Παράλληλα, για πρώτη φορά μετά την ανεξαρτησία του Ανατολικού Τιμόρ από την Ινδονησία το 2002, η οριοθέτηση της ΑΟΖ και η έννοια της «μέσης γραμμής» με βάση το δικαίο της θάλασσας καθιστούν σαφές πως αναγνωρίζονται στα όμορα κράτη δικαιώματα για την εξόρυξη και εκμετάλλευση των πόρων που βρίσκονται στο βυθό. Παρ'όλα αυτά, η Συνθήκη αυτή δεν θα μπορέσει να καταλήξει σε διατάξεις που καθορίζουν την ανάπτυξη των τομέων αυτών, με αποτέλεσμα οι διαπραγματεύσεις να συνεχίσουν να λαμβάνουν χώρα, μέχρις ότου και οι δύο πλευρές να συμφωνήσουν σε μία θεμιτή λύση.

Συνεχίζοντας, κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά -όπως αυτά ορίζονται στα συμφωνηθέντα- είναι τα εξής:

Υπαρξη νόμιου ορίου ανάμεσα στην Αυστραλία και στο Ανατολικό Τιμόρ, το οποίο, κατά προσέγγιση, υπολογίζεται να βρίσκεται στη μέση απόσταση και από τα δύο κράτη.

Υπαρξη ενός δυτικού ορίου, το οποίο εκτείνεται μέχρι τα όρια της συμφωνίας του 1972 μεταξύ Αυστραλίας και Ινδονησίας.

Συμφωνία επί των εσόδων από την εκμετάλλευση του αερίου στο Greater Sunrise. Συγκεκριμένα, το ποσοστό των εσόδων που θα αντιστοιχεί στο Ανατολικό Τιμόρ υπολογίζεται στο 70-80% - αριθμός που καταδεικνύει πως, σε οποιαδήποτε περίπτωση, η Αυστραλία θα τυχάνει μικρότερων απολαβών. Το ποσοστό αυτό θα εξαρτάται από το αν οι διαδικασίες εκμετάλλευσης του αερίου θα διεξάγονται σε αγωγούς στην Αυστραλία ή

στο Τιμόρ αντίστοιχα.

Σε κάθε περίπτωση, το Τιμόρ έχει την ευκαιρία να κερδίζει πλήρως τα μελλοντικά έσοδα που θα προκύπτουν από την επεξεργασία των πρωτογενών πηγών, οι οποίες, μέχρι τώρα, αποτελούσαν μέρος του Κοινού Χώρου Ανάπτυξης του Πετρελαίου.

Όπως προαναφέρθηκε, η διαμάχη για την οριοθέτηση της μέσης γραμμής και των υδάτινων συνόρων μεταξύ των δύο χωρών διαρκεί χρόνια. Τα ιστορικά δεδομένα δείχνουν πως η έναρξη των διαπραγματεύσεων έλαβε χώρα ήδη από το 1972, όταν η Πορτογαλία, η Ινδονησία και η Αυστραλία προσπάθησαν να θέσουν όρια - μία προσπάθεια η οποία, όμως, κρίθηκε ατελέσφορη.

Η αντικατάσταση της συμφωνίας αυτής ήρθε το 2002, έπειτα από την απόσχιση του Ανατολικού Τιμόρ από την Ινδονησία, και αποσκοπούσε στη δημιουργία μίας νέας κοινής αναπτυξιακής ζώνης, με τη διαφορά, όμως, ότι το ποσοστό εσόδων που αντιστοιχεί στο Τιμόρ υπολογίζεται σε βάση 90/10 υπέρ του τελευταίου. Παρ'όλα αυτά, το πλεόνασμα αερίου που βρέθηκε στην περιοχή Greater Sunrise έδωσε στο Τιμόρ την ευκαιρία να αναζητήσει περισσότερες ευκαιρίες εκμετάλλευσης των πηγών σχετικά με μία διάταξη περί ναυτικών ορίων στο πλαίσιο της UNCLOS (United Nations Convention on the Law of the Sea).

Κίνηση Παραδειγματισμού

Αναμφισβήτητα, η οριοθέτηση των υδάτινων συνόρων ανάμεσα στα όμορα κράτη έχει αποτελέσει το «μήλον της έριδος» πολλές φορές. Είναι λογικό, καθώς έκαστο κράτος επιζητεί να εκμεταλλεύεται τους πόρους που βρίσκονται στον πυθμένα της θάλασσας προς όφελός του, με απώτερο σκοπό

να εξαγάγει τα φυσικά πλούτη και να ενισχύει την οικονομική του θέση και τη δύναμή του στο διεθνές σύστημα των κρατών. Το πέρας μίας πολυμερούς διαμάχης ανάμεσα στην Αυστραλία και το Ανατολικό Τιμόρ -παρότι επιτελείται σε αντίξοες συνθήκες- σηματοδοτεί μία κίνηση παραδειγματισμού για τα υπόλοιπα κράτη που ακόμη επιζητούν περιφερειακές ή ηγεμονικές θέσεις. Μία κίνηση που επικροτείται από τις ΗΠΑ αποτελεί ακόμη το εφελκυστικό για την ειρηνική επίλυση των διαφορών ανάμεσα σε Ελλάδα, Κύπρο και Τουρκία, αλλά και τον περιορισμό της Κίνας στην προκειμένη περιφέρεια.

Σε μια κίνηση που σηματοδοτεί μια σημαντική στροφή στην αμερικανική πολιτική σε ότι αφορά το Δίκαιο της Θάλασσας, το State Department χαιρέτησε τη συμφωνία οριοθέτησης θαλασσιών συνόρων μεταξύ Αυστραλίας - Ανατολικού Τιμόρ κάνοντας ειδική μνεία στη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας, ως εργαλείο ειρηνικής επίλυσης των διαφορών.

Η επίσημη τοποθέτηση των ΗΠΑ σε σχέση με τη Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS) πρέπει να αποτελέσει ένα ισχυρό επιχείρημα για την Ελλάδα και την Κύπρο και να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες που προσφέρει αυτή η τοποθέτηση. Η κλιμάκωση της τουρκικής επιθετικότητας σε Αιγαίο και Μεσόγειο, οφείλεται ακριβώς στην πλήρη αμφισβήτηση εκ μέρους της Αγκυρας του Δικαίου της Θάλασσας. Οι ΗΠΑ, όπως και η Τουρκία δεν είναι συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης αν και οι ΗΠΑ έχουν υπογράψει την Σύμβαση αλλά δεν την έχουν επικυρώσει και η κίνηση αυτή του State Department έχει βαρύνουσα σημασία καθώς τα τελευταία δυο χρόνια έχει κορυφωθεί η συζήτηση στην Ουάσινγκτον για επικύρωση της Σύμβασης που σύμφωνα με τους υποστηρικτές της θα εξυπηρετήσει τα αμερικανικά συμφέροντα και θα θέσει φραγμό στην επέκταση της Κίνας στη Σινική θάλασσα εις βάρος των άλλων νησιωτικών και μη κρατών της περιοχής.

Αθήνα και Λευκωσία θα πρέπει να επιδιώξουν ώστε να υπάρξει δημοσία στήριξη στην προσπάθεια επίλυσης των διαφορών στην περιοχή στη βάση των διατάξεων και προβλέψεων της Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας, όπως ακριβώς έσπευσε να κάνει το State Department για την περίπτωση της Αυστραλίας - Αν. Τιμόρ.